

Efnisnámur á landi og sjó vegna byggingar Norðurgarðs, Grundarfirði

Ákvörðun um matsskyldu

1 INNGANGUR

Þann 23. október 2017 barst Skipulagsstofnun tilkynning frá Grundarfjarðarhöfn um fyrirhugaðar efnisnámur á sjó og landi vegna byggingar Norðurgarðs, Grundarfirði samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum, sbr. lið 2.03 í 1. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði umsagna til Grundarfjarðarbæjar, Heilbrigðiseftirlits Vesturlands, Hafrannsóknastofnunar, Minjastofnun Íslands, Orkustofnunar og Umhverfisstofnunar.

2 GÖGN LÖGÐ FRAM

Tilkynning til Skipulagsstofnunar: Kynning á fyrirhuguðum efnisnámmum vegna lengingar á Norðurgarði í Grundarfirði á vegum Grundarfjarðarhafnar, október 2017.

Umsagnir um tilkynninguna bárust frá:

- Grundarfjarðarbæ með bréfi dags. 23. nóvember 2017
- Hafrannsóknastofnun með bréfi dags. 2. janúar 2018
- Heilbrigðiseftirliti Vesturlands með tölvubréfi dags. 5. desember 2017
- Minjastofnun Íslands með bréfi dags. 24. nóvember 2017
- Orkustofnun með bréfi dags. 20. mars 2018
- Umhverfisstofnun með bréfi dags. 16. nóvember 2017

Frekari upplýsingar bárust frá framkvæmdaraðila með tölvubréfi dags. 24. og 27. nóvember 2017 og 4. janúar og 6. apríl 2018.

3 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að fyrirhugaðar eru framkvæmdir við Grundarfjarðarhöfn til að auka getu hafnarinnar til að taka á móti stórum skemmtiferðaskipum, stórum og djúpristum fiskiskipum og flutningaskipum. Fyrirhuguð framkvæmd felst í því að lengja Norðurgarð um 130 m og verður garðurinn jafnframt um 60 m breiður með stálpilskanti að innanverðu og ölduvörn að utanverðu. Svæði sem raskað verður á sjávarbotni við Norðurgarð við lengingu garðsins er um 12.000 m² að stærð. Verkið verður unnið á þann hátt að byrjað verður á að dæla sjávarmöl undir mannvirkið og hún látin setjast áður en fyllt er yfir frá landi. Þá verður keyrður út fyrirstöðugarður úr landefni og hann grjótvarinn á norðurhliðinni. Stálpil verður rekið frá fyrirstöðugarðinum og síðan fyllt að stálpilinu. Að lokum verður steipt þekja. Fyrirhugað er að framkvæmdir hefjist árið 2018 og áætlaður byggingartími er að lágmarki 3 ár.

Fram kemur að sótt verði fyllingarefni og grjót í tvær námur, annars vegar í Lambakróarholti og hins vegar í sjónum framan við Grundarkamp. Á næstu árum er fyrirhugað að taka allt að 140.000 m³ af efni í grjótverni úr námu í Lambakróarholti af tæplega 29.000 m² svæði, og allt að 120.000 m³ fyllingarefni úr námu framan við Grundarkamp af 45.000 m² svæði í tengslum við hafnarframkvæmdir. Öll tilhögun við efnistöku og vinnslu verður í samráði við Grundarfjarðarbæ og Umhverfisstofnun.

Námurnar hafa báðar verið notaðar áður og eru opnar og var naman framan við Grundarkamp opnuð árið 2001 og er innan hafnarsvæðis Grundarfjarðarhafnar en er utan netlaga og því ekki Grundarfjarðarbæjar að gefa út leyfi fyrir efnistöku úr henni heldur Orkuskipti.

Náma í Lambakróarholti. Fram kemur að Lambakróarnáma sé staðsett við iðnaðarhverfi sem sé í uppbyggingu austast í þéttbýlinu í Grundarfirði. Efni úr námunni þarf að flytja í gegnum þéttbýlið á Grundarfirði, en vegalengd frá námu að garðsvæði er um 1.400 m. Flutningsleiðin mun verða á kafla um námusvæðið í jaðri Grundarfjarðar, síðan á 350 m kafla um Grundargötu/Snæfellsnesveg, en leiðin vikur af henni og fylgir fjörुकambi neðan við Gröf-Ytri og upp á götu neðan húss nr 16 við Grundargötu. Þar þarf að gera bráðabirgðarfyllingu út í sjó, eins og gert hefur verið tvisvar áður við sambærilega efnisflutninga, árin 2001 og 2006 en að verki loknu verður vegurinn fjarlægður.

Fram kemur að aðkoma að námunni verði að norðanverðu, þar sem námuvegurinn liggir frá Þjóðvegi inn í námuna. Naman verður unnin inn í hlíðina frá jaðri eldri námu þannig að á rekstartíma hennar verður hún talsvert áberandi séð frá Snæfellsnesvegi, þar til byggt hafi verið á svæðinu. Til að byrja með verður laust efni hreinsað ofan af klöppinni og því ýtt til hliðar og geymt við jaðrana til að nota við frágang námusvæðisins. Lífrænum jarðvegi sem finnst á námusvæðinu verður haldið til haga og hann geymdur til að nota við frágang. Tæplega þremur hekturum af grónu landi verður raskað (nýtt námusvæði og frágangssvæði). Áætlað efnistökusvæði suðvestan við núverandi námu er tæplega 25.000 m² og stálhæð verður á bilinu 6 til 12 m, svo námubotninn verður í allt að 12 m hæð undir núverandi landhæð. Fram kemur að frágangur námunnar að framkvæmdum loknum að jaðrar hennar verði mótaðir þannig að þeir falli sem best að nánasta umhverfi. Landið verði mótað í samræmi við landslag og halla umhverfis og námubrúnir afrúnnaðar og gerðar sem minnst áberandi. Ofanafýtingu og ónothæfu efni sem fellur til við efnisvinnsluna verði komið fyrir við námustálið og lífrænum jarðvegi jafnað yfir þar sem hann er til staðar. Frágangi verði hagað þannig að ekki myndist vindálag á lausan jarðveg. Mögulega verði skilið eftir opið bergstál á kafla þar sem jarðfræðin er áhugaverð. Tilhögun frágangs verður borin undir Grundarfjarðarbæ til samþykktar.

Náma á sjávarbotni framan við Grundarkamp. Fram kemur að fyrirhugað sé að taka fyllingarefni í garðinn á sjávarbotni framan við Grundarkamp á svæði sem raskað hafi verið með efnistöku árið 2001 og aftur árið 2006. Fyrirhuguð efnistaka verður framkvæmd með sanddæluskipi og verður fyllingarefninu dælt úr námunni að framkvæmdasvæðinu og það sem á vantar af slíku efni verður sótt í námuna í Lambakróarholti ásamt grjóti. og mun megnið af efnisflutningum eiga sér stað frá fjöruborði og niður á um 4 m dýpi. Við efnistöku verður þess gætt að fara ekki nær landi en 150 m út frá stórstraumsfjöruborði og ekki upp á minna dýpi en 6 m. Sé þessa gætt er ekki við því að búast að efnistakan hafi áhrif á strauma eða öldu og að áhrif hennar á landi verði óveruleg.

4 UMHVERFISÁHRIF

Verndarsvæði. Fram kemur að fyrirhugað framkvæmdasvæði sé innan afmarkaðs verndarsvæðis Breiðafjarðar. Árið 2000 ákvarðaði Skipulagsstofnun að lenging Stórubryggju (nú Norðurgarðs) ásamt efnistöku af sjávarbotni, á sama stað og nú er fyrirhugað, félli ekki undir lög nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar þar sem framkvæmdin væri að öllu leyti utan við stórstraumsfjöruborð en ákvæði laganna ná til „eyja, hólma og skerja á Breiðafirði ásamt fjörum“. Gengið er út frá að sú ákvörðun hafi ekki breyst og því hefur framkvæmdin ekki áhrif á verndarsvæði.

Ónæði. Fram kemur að fyrirhugaðar framkvæmdir verði innan þéttbýlisins á Grundarfirði og geti því valdið ónæði fyrir íbúa. Sprengingar í námunni í Lambakróaholti geti staðið yfir í um 5 mánuði, en megnið af þeim muni fara fram á um 1 til 3 mánuða tímabili. Vegna nálægðar við þéttbýlið þurfi að sýna sérstaka aðgát við sprengingar og megi einungis sprengja í námunni á Lambakróaholti milli klukkan 08:00– 22:00. Meðal annars sé bærinn Gröf-Innri í um 140 m fjarlægð frá meginhluta námusvæðisins. Ekki má undir neinum kringumstæðum raska venjulegum hvíldartíma fólks með

hávaða frá vinnuvélum eða öðru, í eða við námuna. Allar sprengingar á svæðinu og undirbúningur þeirra verða í samvinnu við skipulags- og byggingafulltrúa Grundarfjarðar. Sama gildir um efnisflutninga en flutningsvegalengdir efnis verða þó mjög stuttar. Gert er ráð fyrir að efnisflutningar geti staðið yfir í um 5 mánuði, en að megnið af flutningunum muni fara fram á um 1 til 3 mánuðum og að ferðafjöldi þá geti farið í um 150-200 ferðir á dag.

Fram kemur að nokkur hávaði verði vegna niðurreksturs stálþils en búast megi við að niðurreksturinn taki 12-15 vinnudaga. Við niðurreksturinn verður farið eftir ákvæðum reglugerðar nr. 724/2008 um hávaða, með takmörkunum á framkvæmdatíma á virkum dögum frá 7 til 21 og um helgar og á almennum frídögum frá 10 til 19. Áætlað hljóðstig við niðurrekstur fer eftir því hvaða tækni er notuð við niðurrekstur, en verður á bilinu 80-90 dB(A) í um 400 m fjarlægð frá þeim íbúðarhúsum sem standa næst framkvæmdasvæðinu. Fyrirhugað stálþil er framhald stálþils sem rekið var niður árið 2001 en framkvæmdaraðila er ekki kunnugt um að hávaði frá þeim framkvæmdum hafi valdið óþægindum. Væntanlegur framkvæmdatími niðurreksturs stálþils verður á árunum 2019 eða 2020. Áður en háværar framkvæmdir hefjast mun framkvæmdaraðili kynna þær fyrir íbúum nærliggjandi svæða. Efnistaka, efnisflutningar og lenging Norðurgarðs munu tímabundið hafa hafa í för með sér aukið ryk, hávaða, ónæði og mengandi útblástur á Grundarfirði. Einnig getur slyshætta aukist tímabundið, vegna þungaflytninga um þéttbýlið. Framkvæmdaraðili telur að neikvæð áhrif framkvæmdarinnar vegna ofangreinds á íbúa verði tímabundin og óveruleg.

Ásýnd – Jarðmyndanir. Fram kemur að á framkvæmdatíma muni framkvæmdir hafa ásýndarbreytingar í för með sér m.a. efnistaka úr námu í Lambakróarholti en námusvæðið verði áberandi séð frá Snæfellsnesvegi. Með góðri hönnun, frágangi og eftirliti með framkvæmdum er hægt að draga verulega úr neikvæðum áhrifum framkvæmdarinnar á landslag. Fram kemur að þær jarðmyndanir sem verði fyrir áhrifum vegna efnistökkunar séu algengar og njóti ekki verndar og muni áhrif efnistöku á jarðmyndanir verða óveruleg.

Gróður – Fuglar. Fram kemur að engar rannsóknir hafa farið fram á gróðurfari í námunni en efnistaka úr námunni muni raska gróðri að einhverju leyti og hafa því neikvæð áhrif á hann. Náman við Lambakróarholt er innan skilgreinds þéttbýlis á vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar Íslands en svæðum innan þéttbýlis er ekki gefið sérstakt gildi. Ef lífrænn jarðvegur (svarðlag) finnst ofan á námunni, verður honum ýtt til hliðar áður en efnistaka hefst og hann geymdur til síðari nota, því í honum er fræforði sem getur spírað og hjálpað til við endurheimt upprunalegrar gróðurþekju.

Að lokinni efnisvinnslu verður haft samráð við Grundarfjarðarbæ um frágang og uppgræðslu á svæðinu þar sem Breiðafjörður er á svokallaðri IBA skrá yfir alþjóðlega mikilvæg fuglasvæði. Engar rannsóknir hafa farið fram á fuglalífi á fyrirhuguðum námusvæðum vegna undirbúnings fyrirhugaða framkvæmda en til eru upplýsingar um fuglalíf við Grundarfjörð í skýrslu Náttúrustofu Vesturlands frá árinu 2012. Fram kemur að áhrif á fugla verði neikvæð á framkvæmdatíma vegna rasks á búsvæðum og hávaða við efnisvinnslu og umferð vinnuvéla en til að lágmarka neikvæð áhrif verði reynt að skerða óraskað land sem minnst.

Lífríki sjávar. Fram kemur að náman á sjávarbotni framan við Grundarkamp sé utan netlaga. Árið 2001, áður en efnistaka hófst úr námunni voru tekin sýni á svæðinu og þau greind. Í umsögn Hafrannsóknarstofnunar um efnistökkuna á þeim tíma kom fram að ekki væru líkur á að veruleg röskun yrði á fiskveiðum eða öðrum sjávarnytjum á efnistökkusvæðinu. Um væri að ræða malarbotn og því ólíklegt að þar væri til staðar auðugt botndýralíf auk þess sem flatarmál svæðisins væri tiltölulega lítið. Skv. nýjum upplýsingum Hafrannsóknarstofnunar liggja ekki fyrir nýrri rannsóknir á lífríki sjávar á svæðinu.

Í umsögn Hafrannsóknarstofnunar kemur fram að þar sem efnisnáman framan við Grundarkamp hafi tvívegis verið notuð áður og líkur séu á, út frá efnisgerð í henni, að lífríki sé ekki fjölbreytt auk þess sem flatarmál námunnar er ekki mikið telji Hafrannsóknarstofnun ólíklegt að áhrif efnisnámsins

verði mikil. Í ljósi þess að vitað er til að hrygning nytjafiska hefur átt sér stað á svæðinu er þó rétt að tímasetja efnisnám utan hrygningartíma nytjafiska, þ.e. frá mars til maí.

Í svörum Grundarfjarðar kemur fram að framkvæmdaraðili muni setja skilyrði í útboðsgögn þess efnis að efnistaka fari fram utan hrygningartíma nytjafiska, þ.e. frá júní til febrúar.

Fornleifar. Fram kemur að skráning fornleifa innan þéttbýlisins í Grundarfirði hafi farið fram í tengslum við aðalskipulagsgerð sveitarfélagsins. Á Fornu-Grund á Grundarkampi eru fornminjar sem eru verndaðar skv. þjóðminjalögum og er svæðið á skrá yfir friðlýstar fornleifar. Efnistaka á svæðinu ætti ekki að hafa áhrif á fornleifar. Ef í ljós koma áður ókunnar fornleifar á framkvæmdatíma verður haft samráð við Minjastofnun Íslands í samræmi við 24. gr. laga nr. 80/2012 um menningarminjar.

5 SKIPULAG OG LEYFI

Skipulagsstofnun vekur athygli á að framkvæmdir við efnistöku á landi og við byggingu Norðurgarðs er háð framkvæmdaleyfi Grundarfjarðarbæjar samkvæmt skipulagslögum og reglugerð um framkvæmdaleyfi. Einnig starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Vesturlands skv. reglugerð um starfsemi sem getur haft í för með sér mengun.

Efnistaka við Grundarkamp utan netlaga er háð leyfi Orkustofnunar skv. lögum um eignarétt íslenska ríkisins að auðlindum á hafsbotni. Skipulagsstofnun vekur athygli á að ýmislegt í umsögn Orkustofnunar m.a. sem varðar nauðsyn sýnatöku og mælinga á fyrirhuguðu efnistökusvæði við Grundarkamp eru atriði sem lúta að leyfisveitingum stofnunarinnar vegna efnistökkunnar.

Í gildi er Aðalskipulag Grundarfjarðar 2003-2015 en í því er ekki gert ráð fyrir lengingu Norðurgarðs. Þar af leiðir þarf annað tveggja að hafa átt sér stað áður en kemur að útgáfu framkvæmdaleyfis skv. 14. gr. skipulagslaga, að nýtt og endurskoðað aðalskipulag Grundarfjarðar hafi verið staðfest eða að gerð hafi verið verið breyting á Aðalskipulagi Grundarfjarðar 2003-2015 sem heimili lenginguna og hún tekið gildi.

Í umsögn Grundarfjarðarbæjar dags. 23. nóvember sl. um tilkynninguna segir að ef ekki náist að ljúka endurskoðun aðalskipulagsins áður en framkvæmdir þurfa að hefjast verði leyfi veitt að fengnum meðmælum Skipulagsstofnunar skv. 1. tl. ákvæðis til bráðbirgða í skipulagslögum nr.123/2010.

Skipulagsstofnun bendir á að ákvæði 1. tl. ákvæðis til bráðbirgða í skipulagslögum getur ekki átt við um útgáfu framkvæmdaleyfa í sveitarfélaginu því að í gildi er Aðalskipulag Grundarfjarðar 2003-2015.

6 NIÐURSTAÐA

Um er að ræða efnistöku vegna lengingar hafnargarðs í Grundarvíkurhöfn á tveimur efnistökusvæðum, annars vegar í sjó framan við Grundarkamp í a.m.k. 150 m út frá stórstraumsfjöruborði og hins vegar úr opinni námu í austurjaðri þéttbýlisins á Grundarfirði. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 2.03 í 1. viðauka í lögum um mat á umhverfisáhrifum.

Eðli og staðsetning framkvæmdar og eiginleikar hugsanlegra áhrifa hennar

Við mat á því hvort tilkynningarskyld framkvæmd skuli háð umhverfismati skal einkum taka mið af stærð og umfangi framkvæmdar, nýtingar náttúruauðlinda og ónæðis, sbr. 1. tl. 2. viðauka laga nr. 106/2000. Janframt þarf að athuga hversu viðkvæm þau svæði eru sem líklegt er að framkvæmd hafi áhrif á, m.a. með tilliti til hvort fyrirhuguð framkvæmd sé á svæði sem nýtur verndar sbr. 2 tl.

2. viðauka laganna og að lokum taka mið af eiginleikum hugsanlegra áhrifa framkvæmdar s.s. umfangs áhrifa tímalengdar og óafturkræfi þeirra sbr. 3. tl. 2. viðauka laganna.

Um er að ræða efnistöku af tveimur svæðum en í báðum tilfellum er að hluta til um að ræða efnistökusvæði þar sem efni hefur verið tekið áður vegna framkvæmda við hafnargarða. Lambakróarnáma, sem er staðsett við iðnaðarhverfi í útjaðri þéttbýlisins, verður stækkuð og efni tekið á óröskuðu svæði. Efnistakan mun því hafa nokkur neikvæð áhrif á gróður, búsvæði fugla og verða áberandi á meðan á efnistöku stendur en að því tilskildu að frágangssáætlun þeirri, sem kynnt er í framlögðum gögnum, verði fylgt má draga úr neikvæðum áhrifum á þessa umhverfisþætti. Efnistaka af sjávarbotni við Grundarkamp verður á nokkuð umfangsmiklu svæði en á hluta þess svæðis hefur efni verið tekið áður, síðast fyrir réttum 10 árum. Ekki liggja fyrir upplýsingar um botndýralíf á svæðinu, en í umsögn Hafrannsóknastofnunar kemur fram að líkur séu á að lífríki á námusvæðinu sé ekki fjölbreytt í ljósi efnisgerðar þess. Áhrif á botndýralíf eru því óviss en í ljósi álits Hafrannsóknastofnunar og þar sem um er að ræða að mestu þegar raskað svæði munu neikvæð áhrif líklega ekki verða veruleg. Skipulagsstofnun bendir á nauðsyn þess að í samræmi við ábendingar Hafrannsóknastofnunar fari efnistaka fram utan hrygningartíma nytjafiska, þ.e. frá mars til maí.

Þar sem fyrirhuguð efnistaka í Lambakróanámu og sprengingar henni samfara og efnisflutningar frá námunni að framkvæmdasvæði við hafnargarð eru innan þéttbýlis á Grundarfirði munu íbúar verða fyrir tímabundnu ónæði á meðan á framkvæmdum stendur. Til þess að draga sem mest úr neikvæðum áhrifum af völdum sprenginga og efnisflutninga er mikilvægt að reglugerðarákvæði um takmarkanir á vinnutíma verði virt.

Fyrirhugað efnistökusvæði í sjó við Grundarkamp er utan svæðis sem fellur undir lög nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar og að öðru leyti eru framkvæmdasvæðin ekki háð öðrum verndarákvæðum. Ekki eru líkur á að það magn efnistöku sem fyrirhugað er að taka á þessu svæði valdi miklu álagi á þetta síkvika umhverfi og til lengri tíma litið verða áhrifin afturkræf.

Í ljósi ofangreinds telur Skipulagsstofnun að, þrátt fyrir nokkuð umfangsmikið magn efnis sem fyrirhugað er að vinna úr báðum námunum, kalla þættir sem falla undir eðli og staðsetningu framkvæmarinnar og eiginleika hugsanlegra áhrifa hennar ekki á að framkvæmdin undirgangist mat á umhverfisáhrifum.

Ákvörðunarorð

Á grundvelli framlagðra gagna og að teknu tilliti til viðmiða í 2. viðauka við lög um mat á umhverfisáhrifum er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að fyrirhuguð efnistaka úr tveimur námum í Grundarfirði vegna lengingar hafnargarðs sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Því skal framkvæmdin ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Samkvæmt 14. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum má kæra ákvörðunina til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kærufrestur er til 14. maí 2018.

Reykjavík, 11. apríl 2018

Jakob Gunnarsson